॥९॥१०॥११॥१२॥१३॥ प्रसवःप्रसवकारणंकर्मैव दंशादीनांसुखाद्यामौप्रमाणंनियामकं एवंत्वस्यापिज्ञात्वास्थिरोऽचंचलोभव ॥ १४ ॥ इतिअनुशासनप०नैलकं०भारतभावदीपेचतुःषष्ट्यधिकशततमोऽध्यायः ॥ १६४ ॥ ॥ ७ ॥ कार्यतइति ॥१॥ प्रवर्ततेप्रवर्तयति ॥२॥ धर्मार्थस्यधर्मफलस्यप्रदर्शनात् यदाधर्मएवश्रेयस्करइतिबुद्धिर्भवेत्तदायंधर्मात्माधर्मचित्तःधर्मेआश्वसीतविश्वासंकुर्वीत अदृढबुद्धिस्तुनविश्वसेत्धर्मफले ॥३॥ एतावद्धर्मेविश्वासवत्त्वं उभयवित्कर्तव्याकर्तव्यवित् ॥ ४ ॥ राजसामलिनाः ॥५॥ धर्मःकदाप्यधर्मोनभवेदित्याह नहीति अधर्मतयादुःखहेतुतया ॥६॥७॥

नविद्वान्विद्ययाहीनंवृत्त्यर्थमुपसंश्रयेत् ॥ यथापिपासांजयतिपुरुषःप्राप्यवैजलं ॥ ९ ॥ इष्टार्थोविद्ययात्येवनविद्यांप्रजहेन्नरः ॥ नाप्राप्तकालोम्रियतेविद्धःशरशतैरपि ॥ तृणाग्रेणापिसंस्पृष्टःप्राप्तकालोनजीवति ॥ १० ॥ भीष्मउवाच ईहमानःसमारंभान्यदिनासादयेद्धनं ॥ उग्रंतपःसमारोहेन्नत्यनुसंप्ररोहति ॥ ११ ॥ दानेनभोगीभवतिमेधावीवृद्धसेवया ॥ अहिंसयाचदीर्घायुरितिप्राहुर्मनीषिणः ॥ १२ ॥ तस्माद्दद्यान्नयाचेतपूजयेद्धार्मिकानपि ॥ सुभाषीप्रियकृच्छांतःसर्वसत्वाविहिंसकः ॥ १३ ॥ यदाप्रमाणंप्रसवःस्वभावश्चसुखासुखे ॥ दंशकीटपिपीलानांस्थिरोभवयुधिष्ठिर ॥ १४ ॥ इतिश्रीमहाभारतेअनुशासनपर्वणिआनुशास०दानधर्मेधर्मप्रशंसायांचतुःषष्ट्यधिकशततमोऽध्यायः ॥ १६४ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ भीष्मउवाच कार्यतेयच्चक्रियतेसच्चासच्चकृताकृतं ॥ तत्राश्वसीतसत्कृत्वाअसत्कृत्वानविश्वसेत् ॥ १ ॥ कालएवसर्वकालेनिग्रहानुग्रहौददत् ॥ बुद्धिमाविश्यभूतानांधर्माधर्मौप्रवर्तते ॥ २ ॥ यदात्वस्यभवेद्बुद्धिर्धर्मार्थस्यप्रदर्शनात् ॥ तदाश्वसीतधर्मात्मादृढबुद्धिर्नविश्वसेत् ॥ ३ ॥ एतावन्मात्रमेतद्धिभूतानांप्राज्ञलक्षणं ॥ कालयुक्तोप्युभयविच्छेषंयुक्तंसमाचरेत् ॥ ४ ॥ यथाह्युपस्थितैश्वर्याःप्रजायंतेनराजसाः ॥ एवमेवात्मनात्मानंपूजयंतीहधार्मिकाः ॥ ५ ॥ नत्यधर्मतयाऽधर्मंदद्यात्कालःकथंचन ॥ तस्माद्विशुद्धमात्मानंजानीयाद्धर्मचारिणं ॥ ६ ॥ स्प्रष्टुमप्यसमर्थोहिज्वलंतमिवपावकं ॥ अधर्मःसंततोधर्मंकालेनपरिरक्षितं ॥ ७ ॥ कार्यावेतौहिधर्मेणधर्मोहिविजयावहः ॥ त्रयाणामपिलोकानामालोकःकारणंभवेत् ॥ ८ ॥ नतुकश्चिन्नयेत्प्राज्ञोगृहीत्वैवकरेनरं ॥ उच्यमानस्तुधर्मेणधर्मलोकभयच्छले ॥ ॥ ९ ॥ शूद्रोहंनाधिकारोमेचातुराश्रम्यसेवने ॥ इतिविज्ञानमपरेनात्मन्युपदधत्युत ॥ १० ॥

एतौविशुद्धताऽधर्मास्पर्शौ ॥ ८ ॥ नयेत्धर्ममितिशेषः धर्मेणधर्मानुष्ठानार्थेइतरैरुच्यमानःप्रेर्यमाणःसन्सर्वलोकभयच्छलेतेषांप्रतारणेप्रवर्तते यद्वास्वंनिस्तारंस्वयमेवाचरेदित्याह नत्विति नयेत्ऊर्ध्वमितिशेषः किंतुधर्मभयलोकभययोश्छलेछलनेनिवृत्तिनिमित्तंधर्मेणहेतुनाअर्थात्प्राज्ञेनउच्यमानएवनरःऊर्ध्वंगच्छतीतिशेषः शूद्रोहमित्यादिवदन्निति शेषपूरणेनयोज्यं ॥ ९ ॥ अपरेसाधवःनउपदधतिनच्छलंकुर्वंति यथाधिकारंधर्मंकुर्वंति नच्छलमित्यर्थः तस्मात्प्रवर्तनासर्वाण्यर्थैवेतिभावः ॥ १० ॥

Digitized by Google